

*Heer God, hemelse Vader,
die uw Zoon in de wereld gezonden hebt
om de heerschappij van de duivel af te weren
en ons tegen die vijand te beschermen,
wij bidden U:
bewaar ons in alle aanvechting
en schenk ons uw Geest,
opdat wij de satan weerstand bieden,
hem door uw Woord verdrijven
en zo de overwinning op hem mogen behalen.
Door Jezus Christus, onze Heer...*

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het gebed van de zondag is een scharniermoment in de dienst. Ja, het leidt in tot de dienst van de Schrift. Maar het is tegelijkertijd *de afronding van wat al is voorafgegaan*: de bemoediging en groet, het gebed van toenadering, de openingspsalm en het kyriegebed. De *intrede*, of voorbereiding, zoals het in onze orde vandaag heet.

Eigenlijk lopen al deze elementen uitl op het zondagsgebed, het gebed van de zondag. Dit gebed wil niet zomaar een overgang markeren, maar is *veel meer dan dat*. In dit gebed worden we gewezen op *juist deze zondag in het kerkelijk jaar*. Uit het zondagsgebed kan je afleiden wat *het karakter is van juist deze zondag* in het kerkelijk jaar, en wat je verder kan verwachten van deze zondag. Dit gebed wordt ook *het collectagebed* genoemd, de *samenvatting* van wat op deze zondag gevierd gaat worden.

Ja, gevierd gaat worden, want *daarvoor komen we naar de kerk*. Gevierd gaat worden, ook *op deze eerste zondag van de veertigdagen*, met de kleur paars in de kerk en een versobering van de liturgie. Geen halleluja vandaag, maar *toch is er sprake van overwinning*. Laat nu net dat woord klinken in de laatste regel van dat gebed:

‘en zo de overwinning op hem (de duivel, de verleider) mogen behalen’.

U begrijpt wel dat ik als emerituspredikant menigmaal, als het niet jaarlijks is, deze zondag in een van de gemeentes waar ik stond, heb gevierd. Ieder jaar weer roept het evangelie

van de verzoeking van Jezus in de woestijn vragen op, en ieder jaar heb ik een andere sleutel gezocht om toegang te krijgen tot de tekst, om deze met de gemeente te delen. *Laat ik het dit jaar anders doen.* Dit jaar wil ik met u het zondagsgebed regel voor regel met u langs lopen, met de drie lezingen daarbij, uit het gemeenschappelijk leesrooster.

Wat hebben we gebeden:

Om te beginnen krijgen we *bescherming*. Worden we beschermd tegen de gevaarlijkste vijand van allemaal. Laat ik het een kracht noemen, die wil ons wil doen afdrijven van God die we onze Vader noemen. Deze kracht *lijkt oppermachtig*, maar er is voor afweer gezorgd: onze hemelse Vader heeft namelijk zijn Zoon gezonden om een *safe space* te creëren, ruimte waarin wij veilig zijn, ja geborgen. *Maar er klinkt ook zoiets door van:* het is gedaan met de heerschappij van de duivel. *Vanaf het begin immers staat het evangelie in het teken van Jezus' overwinning* op de duivel – de laatste is het namelijk niet gelukt om hem in zijn macht te krijgen.

Na deze haast triomfantelijke opening volgt het eigenlijke gebed. Vijf regels, om te beginnen met de eerste: **bewaar ons in alle aanvechting.** Let u op het woord 'in'.

Aanvechting, twijfel, wanhoop – we ontkomen er niet aan. God kan ver weg lijken. Alles is donker om ons heen. Het gebed had ook kunnen zijn: haal ons eruit, uit deze nood van de ziel. *Maar het is in de aanvechting dat we bidden om bewaard te worden.*

'en schenk ons uw Geest' - de tweede bede. We worden erbij bepaald dat we niet op eigen kracht deze strijd kunnen winnen, hoeveel zelfhulpboeken wij er ook op naslaan. *Wij redden het niet zonder de Geest*, die trooster wordt genoemd, maar ook ons kracht geeft, om er niet bij neer te liggen. Het gaat erom dat wij open blijven staan voor de Geest, om op te staan – niet alleen een passief aandeel te hebben in het ontvangen van bewaring, maar ook een actieve.

'opdat wij de satan weerstand bieden' - de derde bede. Hoe wij ook tegen de figuur van de duivel, of Satan, aankijken, niemand van ons zal ontkennen dat er ontwrichtende krachten zijn in de samenleving en in ons eigen leven, krachten die ons neer willen halen, het slechte in ons naar boven willen halen. *Je kan er maar beter op voorbereid zijn,* wanneer er een been wordt uitgestoken of een pootje wordt gelicht. Maar meer nog dan incidentele plaagstootjes gaat het hier *om een voortdurend tegengas geven*, van je af duwen, dijken verhogen en verzwaren als het water stijgt. Met de kracht van de Geest kunnen wij *een tegenkracht* vormen, een tegenbeweging. Maar *alleen met de Geest*, anders is het een riskante onderneming.

'hem door uw Woord verdrijven' - de vierde bede. Hier kunnen wij een voorbeeld nemen aan Jezus zelf. Waar ik vaak over nadenk bij Jezus is dat *hij nooit een wapen bij zich had.* Hij

had iets anders. *Hij had het Woord*. Alleen daarmee was de overwinning op de duivel verzekerd. Voor het Woord moeten wij de bijbel kennen, zoals Jezus de bijbel kende en eruit citeerde. *Maar de bijbel kennen in de zin van alleen weten wat erin staat, is niet voldoende*. De bijbel moet inderdaad 'Schrift' worden, zoals in jullie liturgie staat. Er moet uit het Woord geput worden, het Woord moet klinken, het moet *een boodschap zijn die bevrijdt*, een tweesnijdend zwaard dat banden losmaakt. Zoals het in het oude liedboek klonk:

Geef mij slechts een woord, een woord met macht,
Dan krijgt ons leven nieuwe kracht.
Spreek, dan keert alles ten goede.

'en zo de overwinning op hem mogen behalen' - de vijfde en laatste bede. Een bede die je haast niet durft uit te spreken. Wat hebben wij in te brengen tegen de 'duivel' met heel zijn trukendoos? *Dankbaar mag je dan terugvallen op de traditie*. Op het zondagsgebed van deze zondag, zondag 'invocabit', de eerste van de veertigdagen. De eerste zondag nog maar, maar toch is er al sprake van overwinning.

Gemeente, het evangelie van vandaag wil ons bemoedigen. *Niet de zwakke mens wordt ons vandaag voorgehouden, maar de sterke mens*. Niet de mens die zwicht, maar de mens die stand houdt. Niet de mens die op goed geluk overal in meegaat, maar de mens die opstaat tegen wat niet goed is. Niet de mens die valt, maar de mens die de andere kant haalt. Niet de mens die balanceert tussen twee afgronden, maar de mens met een moreel kompas die slechts ziet op het pad dat voor hem of haar ligt.

Mensen, laten we elkaar dit voorhouden, dat *er óók verhalen op deze wereld verteld worden waarin de verleiding overwonnen wordt*. Ook die allergrootste verleiding, die van de macht. In de bijbel gaat het om morele overwinning.

Zo bepaalt het evangelie van vandaag ons bij *onze grootste zorg*. Die is niet, of we meetellen of niet. Laten we met de apostel ons niet schamen voor onze vreemdelingschap (tweede lezing van vandaag, uit de brief aan de Romeinen). Laten we maar een volk zijn zonder land, trekkend door de woestijn, maar met onze God (eerste lezing, uit Deuteronomium).

Ja, wat is onze grootste zorg. Wat zou die moeten zijn? Die is niet, of we wel genoeg in te brengen hebben. Die is ook niet, of we wel genoeg groeien, om er ook in de toekomst te zijn. Dit zijn belangrijke en legitieme vragen. Maar onze belangrijkste zorg is: *weten we te onderscheiden wat strookt met het woord van God en wat niet*. Onze grootste zorg moet zijn: durven we ook "nee" te zeggen, *aanbidden we Heer*, vereren we Hem alleen.

Laat dat onze bezinning zijn in deze veertig dagen en op de zondagen. Amen.

Schiedam, Grote Kerk, zondag 9 maart 2025 invocabit